

Rapport från ICOMOS International Committee on Riskpreparedness ICORP möte och seminarium i Kathmandudalen 25-30 november 2013

Rapporterat av Kerstin Westerlund Bjurström

Det speciella skälet att kommittémöte och seminarium ägde rum just i Kathmandudalen var att en stor jordbävning förväntas någon gång från och med nu till om ca tjugo år. Den föregående jordbävningen inträffade 1934 och området har hittills drabbats var åttionde till vart hundra år. Behovet av rådgivning utifrån är stort. Det handlar om allt från hur förebygga och minimera skadorna av själva skalvet till skador från brand och jordskred. Det handlar lika mycket om tekniska frågor som om stadsplanering, lagstiftning och fastighetsförvaltning.

Utöver i själva kommittémötet den första dagen var kommitténs medlemmar rakt igenom hela seminarietiden involverade i en grupp som särskilt behandlade hur hantera den aktuella risksituationen. Efter seminariets slut återsamlades vi en hel dag på världsarvet Swayambhu ett buddistiskt tempelområde, då bl a företrädare för regeringen och för den operativa ledningen av ett par av världsarven frågade ut oss och bad om råd. Det kändes oerhört tillfredsställande att så direkt kunna göra nytta. Flera av oss är också involverade i att skriva ett brev till myndigheterna i Nepal. Mitt bidrag var därutöver ett förberett inlägg om hur ICOMOS skulle kunna få ännu större påverkan på katastrofförebyggande arbete och då särskilt när det gäller brand.

Folk protesterar mot bristande förberedelser inför förväntad jordbävning.

Det nya byggs utan vare sig beaktande av traditionell jordbävningsteknologi eller hänsyn till världsarv.

Ett uppskattat tips; låt turister sponsra trädplantering.

Risk för jordskred, ändå tillåts privathus i världsarv.

Seminariet allmänt

Seminariets tema var "Safeguarding living heritage". Förutom på att **förebygga risk** var seminariedeltagarna indelade i grupper med särskilt fokus på autenticitet, ledning/förvaltning respektive medborgarinflytande. Det genomfördes på fyra olika platser i närheten av fyra olika

världsarv. Dagarna disponerades så att förmiddagen ägnades åt föreläsningar, timmarna efter lunch åt studier på plats och resten av dagen åt rapportering av iakttagelser och rekommendationer. De besökta världsarven var de historiska delarna av staden Patan, monumentzonen i Pashupati, d:o i Bhaktapur och i Kathmandu Hanuman Dhoka.

Frågan om *autenticitet* ställs naturligtvis på sin spets i ett jordbävningssområde där få strukturer överlever helt intakta i mer än hundra år. Vi såg prov på återställande med för 1930-talet modern teknik respektive med traditionella metoder som var något nyare. Förutom fördelarna vad gäller bevarandet av en bygg och hantverkstradition och ur upplevelsesynpunkt finns det goda skäl att anta att det är de sistnämnda som kommer att klara sig bäst i en kommande jordbävning. Under temat *ledning/förvaltning* framhölls nödvändigheten att skapa allmän medvetenhet av många talare. Frågan hur komma tillrätta med för generös tillståndsgivning är, vid sidan av brist på nödvändig dokumentation av såväl viktig infrastruktur och värdefulla byggnader, förstås brännande. Detta är särskilt påtagligt i en världsarvsstad som Patan där likt i många andra städer den ena byggnaden efter den andra tillåts resa sig över den äldre bebyggelsen. Beträffande *medborgardialog* så kan jag bara konstatera att det är viktigt i ett läge som detta och att det sannolikt har negligerats. Jag fick veta att kritiken var hård av att så lite gjorts för att förebygga jordbävningen. Det första jag fick veta vid ankomsten förutom att en jordbävning förväntades när som helst var att det p g a just genomfört val var så oroligt att det var olämpligt att gå ut efter mörkrets inbrott. Nu gick det ju inte att bry sig om det, men det tillsammans med flera demonstrationer som jag hann uppleva, sade en del i alla fall om bristande medborgardialog.

Kungligt slott renoverat enligt traditionell teknik efter 1930. Pagoden fick tyvärr betong i stommen.

Typiskt traditionellt ramverk som håller ihop huset.

Tema att förebygga risk

Temat innefattar allt från stadsplanering, konstruktion, lagstiftning, tillståndsgivning, fastighetsförvaltning och rent brandskydd till information och medborgardialog. Den traditionella låga bebyggelsen i bl a Patan med *konstruktion* av trästomme och tegelväggar är motståndskraftig. De svagheter som den har skulle gå att avhjälpa relativt enkelt, t ex tak som är extremt lättantändliga. Men de flesta, inklusive på seminariet närvarande ministrar, har vill jag påstå indoktrinerats av en internationell betongindustri, att det är helt OK och bättre att bygga i betong som dessutom med gällande *lagstiftning* och praxis för *tillståndsgivning* tillåts sticka upp flera våningar över omgivande bebyggelse. Med tillgänglig teknik är de rena dödsfällor som dessutom lätt välter över kringliggande bebyggelse och tillfartsvägar. Dessutom kräver de en grundläggning som alltför ofta, p g a okunskap om var de är dragna, bryter de gamla vattensystemen som flertalet innevånare är helt beroende av. Lärdom borde också dras från den traditionella *stadsplaneringen* som bygger på nödvändigheten av att de många inre gårdarna hänger ihop på ett sätt så att innevånarna där har flera flyktvägar.

Tekniskt **brandskydd** är nog av ekonomiska skäl bara möjligt som undantag. Däremot finns mycket att göra med mer insiktsfull **fastighetsförvaltning**. Det handlar om allt från prioritering av utrymmen där sådan är särskilt viktig, till planläggning och genomförande av förstärkning och omDispositionering av byggnader till information och övningsinsatser.

Chris Marion uppmärksammar kommitténs medlemmar på konstruktionsdetalj i taket under mötet.

Kommittéordförande Rohit Jigyasu leder arbetet med den avslutande rapporteringen avseende riskfrågorna. (Foto: Kerstin Westerlund)

Kommittémötet

På kommittémötet avhandlades diverse frågor. Mycket arbete läggs ner på en **databas** som är tänkt som möjlighet att ta del av olika positiva och negativa exempel. Vi fick rapporter från arbetet med ett månadslångt (*standard*) **utbildningsprogram** avsett för olika kategorier som fastighetsförvaltare, lokalbrukare, brandmän osv som lyckosamt genomförts på prov i Istanbul. Arbetet med Policy för brandskydd, till vilket jag bidragit med Fastighetsverkets policy översatt till engelska, fortskrider. Det rapporterades att Unesco bitt ICOMOS om att vidareutveckla **riktlinjer för Hagkonventionen** och att till Filipinerna har lista på personer som kan bidra med anledning av tsunamin nyligen skickats. **Mitt speciella bidrag till mötet** var att med utgångspunkt från ICORPS handlingsprogram punkt 4 ”Developing the instruments to enable ICOMOS to meet the obligations under World Heritage Convention regarding riskreduction” föreslå aktiviteter för att detta blir verklighet t ex avseende behov av bearbetning av nuvarande riktlinjer avseende världsarv samt riktlinjer för krav inför byggnadsminnesmärkning och skyddsföreskrifter. Det beslutades att detta förslag ska infogas i en resolution till **ICOMOS generalassemble**.